

Šta slem poezija nije!

Piše - Milan Mijatović

M.M.

U Srbiji je vrlo često običaj da ljudi pričaju o nečemu o čemu nemaju dovoljno informacija, ili ne znaju ništa. Usled ove neinformisanosti vlada pogrešno mišljenje da je slem poezija, "lagana poezija", "površna poezija" koja nikada neće dostići domete "duboke poezije" i da zapravo nasleđuje slem poezije nije u književnosti.

U nameri da razbijem ovakva predubeđenja, postavljao sam na sajt www.slamstudio.org stručne tekstove o slem sceni i slem poeziji. Na ovom sajtu, svi zainteresovani mogu se informisati šta zaista slem jeste po svojoj sadržini i formi. Međutim, smatram da nije to dovoljno i da mnogi ljudi zapravo brkaju razne druge stvari sa slem poezijom i slem izrazom.

Ono što karakteriše slem scenu i slem nastup su stroga pravila, ali suštinski slem scena je mnogo više od toga, ona je savremena, performativna scena koja je nastala spojem književnosti i eksperimentalnog pozorišta. U ovom tekstu, namerno pominjem eksperimentalno pozorište, jer mnogi brkaju slem sa hip hop scenom i reperima.

Ono što ja mislim, to je da slem scena i hip hop scena su neuporedive scene i zapravo jedna sa drugom nemaju mnogo toga zajedničkog. Po neki reper nastupi na slem sceni tako što izvede svoje stihove bez matrice, ali to se ne može nazvati slem nastupom. Pravi izraz za to je obogaljeni, uštrojeni rep nastup, na slem sceni. Desi se da neki slemer "prepeva" svoje pesme za rep nastup, ali na taj način postiže mnogo manje domete, nego pravi reperi koji su šitav život repovali uz matricu i razvijali ovu vrstu muzičkog izraza. Uglavnom se takvi pokušaji svedu na reciklažu slema. Ovo je uočljivo recimo kod Saul Williams-a koji je fenomenalan slemer, ali kada to "prepeva" u rep, baš i ne zvuči toliko atraktivno i ubedljivo.

Reperi uvek nastupaju uz muzičku matricu. Bez matrice, oni nisu kompletni kao muzički izvođači. Od muzičke matrice zavisi kako će oni predstaviti svoju poeziju i njihova poezija je prilagođena unapred pripremljenoj muzičkoj podlozi. Šesta rimovanja, koja su čak prisutna na nivou jednog rečeničnog sklopa i ponavljanja, prilagođena su pulsiranju matrice i kompletan rep ritam i težnost izraza nastaje u saglasju između muzičara i unapred pripremljene matrice. Kod loših repera ova matrica pokriva glas i potpuno su nerazumljivi, dok kod dobrih repera matrica je prilagođena snažnom glasu repera koji "kida" najčešće potpuno rimovane stihove. Bez želje da podcenujem rep i hip hop, jer ima zaista dobrih repera i dobrih pesama, moje mišljenje je da ove dve scene nisu uporedive, a evo iza što.

Dobar slem nastup podrazumeva da slem izvođač prati svoj unutrašnji ritam i da njegovo telo i glas su prilagođeni unutrašnjoj energiji koju izvođač "gura" napolje. Publika ocenjuje njegov opšti nastup, samouverenost, način na koji koristi glas i telo, a matrica bi u ovom slučaju bio ometajući faktor koji bi oduzeo od uverljivosti iskaza i "pokrio" nastup slem performerera.

Rekviziti i pomoćna sredstva se ne koriste, jer u prvom planu treba da bude sam izvođač, njegova opšta pojava, lik i delo. Boja glasa, način na koji slem performer prenosi energiju publici spadaju u lične sposobnosti i mogućnosti slemera. Sva veštačka pomagala ovde nisu poželjna jer slemer ne želi da uz pomoć matrice, šminke i raznim drugim rekvizitima utiče na publiku, već isključivo svojim sposobnostima. U tom smislu slem je blizak besedničtvu, a slemeri se mogu smatrati nekim bližim rođacima dobrih besednika. Razlika između besednika i slemera je u tome što slemeri uvek izvode svoju poeziju, tako da ako se ovde može govoriti o besedničtvu, upotrebio bih izraz "poetsko besedništvo". Još jedna razlika između besednika i slemera je u tome što besednik na temu politike, ekonomije ili poljoprivrede može držati pažnju publike i po pola sata, a slem performer može svojom nastupom da traje do tri minuta. Za jednog dobrog slem pesnika u tri minuta može stati šitav svet i to je sasvim dovoljno vremena da se publici priuštiti nezaboravan nastup.

Slem poezija kao oblik umetničkog performansa, deo svog nasleđa baštini u književnosti. U većini slučajeva nije rimovana, a ritam

se posti?e na druge na?ine, a ne rimovanjem. Sli?no repu, slem poezija spada u otvorenu formu poezije. Pristupa?na je obi?noj publici koja se okuplja u pivnici ili no?nom klubu. Publika ne mora biti (a u ve?ini slu?ajeva ni nije) knji?evno obrazovana. Slem se uglavnom bavi svakodnevicom i temama koje su pristupa?ne obi?nom ?oveku. U tom smislu, slem poezija se mo?e smatrati i narativnim (pripoveda?kim) vidom poezije. Ovakav narativni vid poezije, ne isklju?uje duboke slike i "psihoslajdove" koji su nasle?e nadrealizma i uo?ljivi su recimo kod slemera Gorana ?ivkovi?a.

Me?utim, to ?to publika ne mora biti knji?evno obrazovana, ne govori ni?ta o kvalitetu slem poezije ili o performativnim sposobnostima jednog slemera. Nave??u kao primer Volta Vitmana i njegovu knjigu "Vlati trave". Volt Vitman pi?e otvorenu poeziju koju mo?e da razume i prostitutka i prosjakinja i magistar knji?evnosti. Njegova poezija je okrenuta ka obi?nim ljudima, ameri?kim radnicima, lovcima, ?enama i deci... Me?utim otvorenost njegove poezije, narativnost i krajnja demokratizacija stiha, ne govore ni?ta o kvalitetu te poezije. Danas zaista niko se ne?e usuditi da ospori da je Volt Vitman bio veliki pesnik i da njegove pesme i pored otvorenosti stiha i jednostavnih tema, poseduju dubinu.

Slem poezija mo?e biti duboka kao i svaka druga poezija. Ona zapravo ba?tini najbolje iz dva sveta. Ba?tini nasle?e ameri?ke i evropske knji?evnosti s jedne strane, a s druge strane ba?tini nasle?e savremenog i eksperimentalnog pozori?ta u prvom redu metode Je?i Grotovskog, Eu?enija Barbe, Pitera Bruka i Konstantina Stanislavskog. U tom smislu, slem poezija ni?ta ne gubi od svoje knji?evne dubine zbog savremenosti i izvr?ene demokratizacije stiha, a samo dobija kroz performativni nastup na neobi?nim mestima: pivnicama, klubovima i kafanama. Spustiti se me?u obi?an narod, me?u obi?ne ljude, mo?e se smatrati najva?nijom idejom koja pro?ima ?itavu slem scenu.

?ta jo? slem scena nije? Slem nastupi se ?esto de?avaju kao ?to sam pomenuo u no?nim klubovima. To su savremeni no?ni klubovi koji uglavnom pripadaju "andergraundu". Anderground je veoma ?irok i te?ko uhvatljiv pojam, tako da ne?u ovde upasti u zamku da pi?em o ne?emu ?to zapravo zahteva ozbiljan rad na nekom od presti?nih univerziteta. Anderground je toliko slojevit, toliko suprostavljen sam sebi da bukvalno izmi?e svakoj jednostavnoj i upro??enoj definiciji, a naro?ito banalnim generalizacijama kvazi-akademskih krugova. Ono ?to zasigurno mogu re?i iz mog ?estogodi?njeg iskustva bavljenja izvo?a?kom, pesni?kom scenom je da slem scena i slemerski pripadaju andergraundu i anderground sceni. Ne bih dalje razra?ivao ovu tezu, ali mislim da je veoma va?no napisati ?ta slem scena, u okviru mnogo ve?e anderground scene, zapravo nije.

Slem scena nisu pijani i razvaljeni pesnici koji ?itaju sa papira i koji se klate dok ?itaju. Vlada fama da zapravo sav taj "poetski anderground" je izgovor za pijano razvaljivanje i baljezganje na sceni. Mogu da razumem odakle ovakvo mi?ljenje. Scena bez discipline, jasno odre?enih pravila i bez teorijske podloge je zapravo samo zbir frikova koji su se sakupili da sami sebe zabave i da jeftino ?okiraju slu?ajno prido?lu publiku.

Dalje razra?uju?i ovu negaciju, duboko verujem da slem poezija nije psovka koja je sama sebi svrha. Neki pesnici usled nedostatka inspiracije i potpuno pogre?nog shvatanja anderground scene, smatraju da ?e biti zanimljivi ako psuju sve vreme i banalnostima zatrpavaju stejd? i publiku. Psovka je dozvoljena u poeziji, ali ne uvek i ima opravdanje samo ako se koristi kao izra?ajno sredstvo i ako se uz pomo? psovke ne?to poru?uje. Ako je psovka sama sebi svrha, a banalnost princip, onda treba otvoreno re?i da takvi "pesnici" ne pripadaju slem sceni.

Slem scena bez obzira ?to pripada anderground sceni (?ija nam definicija izmi?e), zahteva disciplinu i dobro usvojenu tehniku izvo?enja pesme. Ova preko potrebna disciplina podrazumeva da slem pesnici dobro nau?e svoje pesme i da su sigurni u tekst. Nema ni?ta ?alosnije i odvratnije, nego videti slemerski ili slemerski koji nisu dobro nau?ili sopstvenu pesmu i koji na taj na?in poni?avaju i sebe i publiku koja je do?la da ih slu?a. Ovo je kao prvo veliko nepo?tovanje prema publici koja je do?la da vidi ne?to kvalitetno i zna?ajno a dobila je fake izvo?a?a. Kao drugo, takav slemerski nema po?tovanja ni prema sebi kada mo?e da dozvoli da iza?e nespreman na scenu i da svi prosto mogu da "udahnu" njegovu nesigurnost i lo? nastup.

Tako?e, jedna od naj?e??ih gre?aka je kada neiskusni slemerski pokrije glavu mikrofona rukom i "bubnja" u mikrofon. Mo?da u svojoj glavi on misli da je zanimljiv, ali publika ga ne ?uje, a glas mu je kao iz bureta u kome je kiseli kupus. Ovakve stvari se de?avaju usled lo?e koncentracije ili ako je izvo?a? usled straha od nastupa previ?e popio, o ?emu ?u pisati u nastavku teksta. Nastup slemerski u ve?ini slu?ajeva ne treba da bude improvizacija, ve? mora da postane finalni proizvod dobro nau?enih tehnika i preciznih pravila, koja poma?u da se pesma dobro izvede pred publikom.

Zatim ogromna je razlika izme?u izra?ajnog nastupa i dranja. Zato je bitno insistirati na kvalitetnom ozvu?enju, jer lo?e ozvu?enje tera izvo?a?a da se "dere". Manjeiskusni slemerski se "deru" dok nastupaju, jer ne mogu sebe objektivno da sagledaju sa strane i uo?e zapravo da treba da rade na ekspresiji i jasnom izrazu.

Pomenuo sam disciplinu i pravila. Ta?no se znaju pravila u slemu. Odsustvo muzike, nastup traje do tri minuta, a slemerski mora da bude spreman i uvek motivisan za nastup. On nema pravo da se napije pre nastupa, deluje neubedljivo i da svi vide da je "li?an" i nesiguran na sceni. On je tu da bi publici ponudio kvalitetne sadr?aje, a ne zato da bi negovao sopstvenu sujetu. Koliko god da je

publika razvaljena, čak i da su svi pijani, slemer mora da nastupi "strejt" i da pokaže svoje najbolje kvalitete koji bi bili umanjeni alkoholisanjem. Pogrešno je mišljenje da velika količina alkohola oslobađa performeru i da je njegov nastup bolji. To samo njemu tako izgleda jer ne može objektivno da sagleda sebe sa strane, kako izgleda kada je pijan. Međutim publika vidi sve mane pijanog izvođača, koji se klata na sceni, gubi oštricu i nema dobru percepciju ni sebe, a ni publike kojoj treba da prenese svoju energiju. Disciplina podrazumeva i da slemer nedeljama pre nastupa radi na sebi. Postoje jako dobra eksperimentalna pozorišta u kojima može da poboljša svoj nastup i da usvoji glumačke tehnike koje mu mogu pomoći da bolje izvodi svoju poeziju. Slem radionice kao i stalna edukacija i čitanje knjiga su nezaobilazni proces u napredovanju svakog slem izvođača. Ako se može govoriti o slem sceni kao underground sceni, onda otvoreno treba reći da na? underground podrazumeva disciplinu i rad na sebi. Mnogo je veće zadovoljstvo posle nastupa popiti pivo ili pelinkovac, jer onda je to nagrada za uloženi trud, umesto da se strah od nastupa rešava alkoholom. Postoje mnogo bolje metode da se slemer oslobodi treme i primenjuju se na slem radionicama.

Nastaviće se...